

JEDNOŚĆ NARODOWA

Nr 24

Białystok, dnia 23 czerwca 1945

Rok II

Dostęp do morza w naszej przeszłości

Podstawowym, zasadniczym momentem w państwowym życiu narodów jest sprawa zagwarantowania sobie dostępu do morza

Dostęp ten ma znaczenie gospodarcze, polityczne i kulturalne. Nieodwrotna konieczność posiadania go łączy się z powstaniem i istnieniem wewnętrznego rynku w skali krajowej. Gospodarka oparta tylko o rynek lokalny, ustrój polityczny w którym każdy „baron jest suwerenem w swojej baronii”, założenie ideologiczne znające nie świadomą miłość ojczyzny jako takiej, ale ślepe posłuszeństwo i wierność „swemu” panu feodalnemu, „swemu” suwerenowi nie służyły parciu do morza, dążeniom do zdobycia i zagwarantowania sobie ujść wielkich i spławnych rzek, centralnych arterii kraju.

Państwo oparte o emancypację warstw społecznych dąży i musi dążyć do zdobycia linii brzegowej. Nie chce i nie potrzebuje do tego dążyć twór państwowy będący konglomeratem rozróżnionych do olbrzymich rozmiarów folwarków magnackich. Nie jest tylko zbiegiem okoliczności charakter działalności chociażby Piotra Wielkiego. W dziedzinie polityki zagranicznej zmierzał on konsekwentnie i uparcie do Bałtyku, ujścia rzeki Newy i morza Czarnego, ujścia Dniepru. W polityce wewnętrznej łamał i złamał władzę bojarów — wólczyńników i utworzył aparat scentralizowanego, współczesnego państwa. Są to dwie niedające się oddzielić strony jednego i tego samego medalu.

Dawna najjaśniejsza Rzeczpospolita szlachecka z Królem Jegomościem bez żadnej władzy na czele nie dba

ła o dostęp do morza. Mając domiego wszystkie prawa wypływające z etnograficznego składu ludności jak i geograficznych warunków, pozwoliła się wyzwać znacznie słabszemu przeciwnikowi. Stosunek do Zakonu Krzyżackiego i późniejszych Prus po sekularyzacji to wspomniany pomnik naszej fatalności i krótkowzroczności politycznej.

Minęły bezpowrotnie czasy miast haanazyckich, sny o potęgę i siłę Lwowa, bogactwo Wierzyńków Chłopstwa w ogóle się nieśli zżo. Mieszczństwo ubogie, ciemne, zacofane nie stanowiło żadnego państwowotwórczego czynnika.

Całkowitą winę ponoszą przywi-

leje gospodarcze i polityczne szlachty, hojnie udzielane przez Jagiellonów i królów elekcyjnych. Hasło „drogi chleb i tanie brokaty” realizowane przez wyłączność szlachty w handlu zbożem i prawo prowadzenia sobie towarów przemysłowych bez cła, czyniło zbędnym dla niej walkę o dostęp do morza. Interes państwa jako całości zmierzał na Zachód, zwracał się w stronę Bałtyku, do ujścia Wisły, do Gdańska.

Sławetna stara „prywat” interes osobisty Sapiechów, Radziwiłłów, Wiśniowieckich i Koniecpolskich parła na wschód, na czarnoziem, na bogate pszenne pola Ukrainy. Próby Władysława IV przekreślone przez

klasny egoizm klasowy Sejmu i siłę Duńczyków, były tylko godnym nadsładownictwem, przykładem nie wnoszącym zasadniczych zmian.

Polityka morska Polski przedwrześniejszej, pomimo krzykliwej a bezpłodnej propagandy, była tylko powtórzeniem starych błędów.

Marzono o kolonjach, mówiono o Paranie, o Madagaskarze, a pozwalano pozbawić się praw w rzekomo wolnym Mieście Gdańsku.

Długim szeregiem ofiar, aż do krwi bohaterów Westerplatte łącznie płacił naród polski za błędy przeszłości. I na tych ofiarach oparte jest nasze prawo do Bałtyku.

Z wystawy obrazów

Pierwsza wystawa Białostockiej Grupy Plastyków jest bardzo interesująca. Organizatorom za jej zorganizowanie należy się serdeczne podziękowanie. Jest to ich zasługa obywatelska. Wobec potwornej ruiny i zgłuszeń miasta oraz powojennej anarchii form która nas zewsząd jeszcze oprzęda, wystawa dzieł sztuki plastycznej w salach czystych, nasłonecznionych Szkoły Malarstwa i Rzemiosł Artystycznych przy ul. Kilińskiego 7 działa uspakajająco i pobudza na przyszłość do wysiłków twórczych. Zgórą tuzin wystawców pokazało nam około 120 swych prac z dziedziny malarstwa, grafiki i rzeźby.

Bierzemy do ręki katalog wystawy. Przy każdym prawie z dzieł zaznaczona — co jest ważne — technika ich wykonania. Dobrze byłoby

rownież zaznaczyć datę powstania dzieła. Zaczynamy zwiedzanie wystawy od „Idylli”.

Eugenia Skwarczewska. „Idylla” (73) duże płótno olejne przedstawia pomysł swobodnego, spokojnego bytowania dwójga osób: dziewczęcia stojącego, wysmukłego, okazującego swe wdzięki i chłopca z wazonem w rękach siedzącego tuż obok drzewa o dojrzałych pomarańczach, zapatrzonego w objawiające się zjawisko dziewczęcego piękna. Figury potraktowane w kolorach gorących, tło pejzażowe w zimnych. Spokój zaznacza się w kompozycji rytmicznej i w tym estetycznym bezruchu, który wywołuje objawienie się „piękna” i zachwyt nad nim. „Idylla” — to dzieło akademickie, majsterskie, technicznie gustem szkoły plastyków wileńskich. Plastykę obrazu artystka osiąga urozmaiconą kontrastowością światłocieni i tonu kolorów. Duch idealistyczny obrazu odzwierciedla się w wyglądzonej technice olejnej w jakiej gustowały czasy prerafaelowskie. Bardziej naturalistycznie, lecz również w tym samym duchu potraktowała artystka naprzykład „Handlarke” (74), „Powrót z kermaszu w Wilnie” (75) i „Flokse” (84). Na obrazach dwóch wnętrz kościelnych (77-78) oraz trzech widoków Wilna i dwórku pod Wilnem (79-81) artystka zagrała nam inną melodię. Prześlonecznienie i atmosfera żywej natury narzuciły się jej w formie barwnej dekoracyjności. Być może jest to droga rozwojowa artystki.

Konstanty Pięczykowski. Jego pięć obrazów olejnych i jedna akwarela wykazują swoisty gust artysty. W autoportrecie nie wydobyl niestety artysta tych cech ciekawych, formalnych, które są w jego własnej budowie anatomicznej. Pejzaże olejne o technice szpachtlowej są mocniej potraktowane, niż „Noc” akwarelowa. Artysta lubi motywy barwne a jednak choć operuje kolorystyką, naturalistyczną natura nie narzuca mu swego naturalistycznego wzoru. „Stogi” (68) i „Bzy” (67) są najbardziej zwarte pod względem kompozycyjnym i kolorystycznym.

Adam Siemianowicz. W swych szesnastu obrazach impresjonistycznych, olejnych, mn. ejszych i większych odegrał nam 16 rozmaitych artystycznych melodii. Zjawisko, które mu nasuwała pod otwartym niebem żywa natura tak go brało i wzruszało, że je na 16 rozmaite sposoby uplastycznił w swych impresyjnych pomysłach. Każde jego dzieło jest łone pod względem kompozycji, kolorystyki, gry subtelnej gry św. tej cieni oraz harmonii barwnej. Autor w obrazach szarych, mniej barwnych zaczyna szczęśliwie porzucać jaskrawe impresjonistów a zwraca się do kondensacji form i nastroju głęboko odczutego, kolorystycznego. Powierzchnia jego dzieł wywołuje wrażenie jakoby dążyła do uwiecznienia w chropowatościach barwy, gry fal świetlnych atmosferycznych, którymi była przesycona, żywa natura; to uczyniła technika artysty nie gładzona, szorstkawa lecz wysoce właściwa.

Antoni Tomasz. Dał pięć obrazów olejnych. Wykazuje w nich dążenia do dobrej kompozycji i koloru; co osiągał w zielonkawatej „Martwej naturze” (95). Opanowuje go jak widać, nastrój psychiczny, któremu usiłuje dać wyraz w swych dziełach.

Ildefons Howait jest przedziwnym opowiadaczem — miniaturzystą z dziełowej naszej dawnej kultury. Rytm i rytmika — to charakterystyka jego wszystkich dzieł. Barwy, które operuje, lina jak klejnoty prosząc się niemal do emalii. Sceny, które opowiada, ożywia burorem, karykaturą, ruchem, zyciem, układem dramatycznym. Jego osoby posiadają patos szlachty i wyrazistość ilustracyjną. Kompozycja „Św. Hubert” (85) i „Księża na spacerze” (91) są zespolone z pejzażem mocno i dekoracyjnie. Pejzaż rozległy wspólnie barwnie i dramatycznie z rozgwarem pysznego polowania średniowiecznego a widok pagórkowaty, osnieszony, perlów-biały doskonale pasuje do poważnego spaderu więcej niż tuzina czarnych sutann.

Wiadomości z zagranicy

Zamierzony powrót króla belgijskiego

Katolicka partia konserwatywna wyraziła zgodę na utworzenie nowego rządu belgijskiego z chwilą powrotu króla.

Przewodniczący parlamentu belgijskiego udał się do Salzburga na zaproszenie króla belgijskiego

Zmniejszenie racyj żywnościowych w Danii

W Danii zmniejszono racje żywnościowe. Pozostałe to w związku z koniecznością eksportowania żywności z Danii do reszty Europy, zwolnionej z jarzama niemieckiego.

Wojna na Oceanie Spokojnym

Bitwa o Okinawę po 82 dniach zakończyła się. Japończycy stracili 190 tysięcy ludzi, w tym 87 tysięcy zabitych. Prasa japońska nie tai swego zdenerwowania z powodu utraty tej ważnej wyspy, która ma 10 lotnisk. Na wodach wybrzeżnych japońskich ukazały się amerykańskie łodzie podwodne.

Zdobycie miliardowych skarbów

Prasa amerykańska zajmuje się sprawą miliardowych skarbów, zlożonych przez Amerykanów w Repensburgu. Skarby te ogólnej wartości 5 miliardów dolarów są dowodem, że hitlerowcy od początku do końca wojny byli bandą zstępców kryminalnych — myślących o podbojach militarnych, jako o najlepszych możliwościach rabunkowych.

Sojusz francusko-angielski

Szerokie koła francuskie — parlament, prasa i społeczeństwo domagają się od rządu Anglii i W. Brytanii wlg wzorów sojuszu francusko-radzieckiego.

Zbliża się zamknięcie konferencji w San-Francisco

W San Francisco prace nad Statutem Światowej Organizacji Pokoju i Bezpieczeństwa dobiegają końca. Prezydent Truman ma wygłosić przemówienie zamykające prace konferencji.

KRONIKA MIĘSKA

Sprawozdanie

z konferencji przewodniczących P.P.S.

W dniach 18 i 19. VI-45 r. odbyła się wojewódzka konferencja przewodniczących i sekretarzy powiatowych P. P. S. z udziałem delegatów T. U. R. i komórek terenowych pod przewodnictwem prezesa miasta tow. Krzewniaka Andrzeja.

Po powitaniu uczestników konferencji Przewodniczący W. K. R. P. P. S. tow. Krzewniak wygłosił przemówienie nakładające linię polityczną Rządu Tymczasowego oraz P. P. S. o sytuacji w Polsce, podkreślając ściśle współpracę z bratnimi partiami P. P. R. i Stronnictwem Ludowym. Następnie tow. Sokół B., poseł do K. R. N. w swoim przemówieniu poruszył sprawę pogłębienia współpracy i zrozumienia ogólnej sytuacji, a także walki z bandytyzmem podkreślając, iż musimy jaknajprędzej zniszczyć resztki rodzinnej reakcji oraz pozostałości faszyzmu hitlerowskiego.

Następnie Sekretarz W. K. R. P. P. S. tow. Mazurek omawia sprawy organizacyjne i Kongresu Partijnego, który odbędzie się w Warszawie w dniu 29 i 30. VI b. r. wyznaczając jednocześnie delegatów na powyższy kongres. Na tym zostaje zakończona część pierwsza. Po przer-

wie obiadowej w części II-giej następują sprawozdania sekretarzy powiatowych. W tym samym czasie O. M. - TUR dokonuje wyborów zarządu, który przy współudziale przedstawiela TUR z Warszawy, nakreślił plan pracy na najbliższą przyszłość.

Młodzież TUR rozumie swoje trudne zadanie i dlatego też zwraca się z prośbą do starszych, doświadczonych Towarzyszy TUR o wzięcie udziału w projektach: stworzenia szkoły dla proletentów w Białymstoku, ożywienia drużyn sportowych, podniesienia poziomu kultury dramatycznych oraz organizowaniu imprez.

Po udzieleniu fachowych wskazówek przez tow. Krzewniaka oraz tow. Sokola B. i odprawianiu „Czerwonego Standardu” i hymnu turkowskiego, konferencja została zakończona.

W. K. R. - P. P. S.

w Białymstoku, ul. Sienkiewicza 63

Antysemityzm we Francji zabroniony

Rząd francuski wydał obecnie dekret w którym ogłasza rozwiązanie wszystkich antyżydowskich organizacji na terytorjum Francji.

Z staje natomiast prowadzone dochodzenie przeciw kierownikom dawnych organizacji.

Podziękowanie

Za okazaną nam pomoc i serce w związku ze śmiercią mego i ojca naszego **Platona Omeljańczyka** a w szczególności Wojewódzkiej Radzie Narodowej, Okręgowej Radzie Związków Zaw. i Związku Nauczycielstwa Polskiego, koleżankom kolegom i młodzieży serdeczne podziękowanie składa.

Żona i córki

Czyż wiadomem?

Czyż wiadomem jest Władzom sanitarnym, że opróżnianie dołu kloaczego ustępu publicznego przy Hal. Miejskiej skutkowało się w dzień, w czasie największego nasilenia ruchu, edy tysiące ludzi przeżywa się przez Halę Miejską i sąsiednie place rynkowe? Fakt taki zaobserwować było można w czwartek dnia 14 czerwca b. r. (a więc w dzień rynkowy) o godz. 15.30 t. zw. w porze, kiedy robotnik wraca po pracy do domu.

Tak samo i czyszczenie Rynku Sienkiego odbywa się w niewłaściwy sposób i parę. Bowiem zamiast nie rynku i wywozić śmieci skutecznym jest wtedy rozpoczynają się sortować na palu chleba i innych artykułów żywnościowych. W ten sposób wszędzie brud, wszelki kurz nożycywiście wszelkie zarządki dostają się do tych podstawowych artykułów żywnościowych, przeznaczonych jak np. mleko, dla dzieci. A chleb, który przed spożyciem myć nie można, spożywa się z wszelkimi dodatkami.

Czyż Władze Sanitarne nie znajdują nado rade?

raj.

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej

Z dnia 18. 6. 1945 r. o wstrzymaniu dalszej mobilizacji kobiet.

Warszawa, (Polpress). Minister Obrony Narodowej Marszałek Rola-Zymierski podpisał następujące rozporządzenie.

W związku z zakończeniem działań wojennych — na podstawie art. 5 Dekretu z dnia 30 marca 1945 roku o mobilizacji kobiet do pomocniczej służby wojskowej (Dz. Ust. R. P. Nr. 11 póź. 6) zarządzam co następuje.

§ 1. Wstrzymać z dniem dzisiejszym mobilizację kobiet i powoływanie ich do pomocniczej służby wojskowej.

§ 2. Kobiety do służby wojskowej przyjmować nadal, tylko a) na podstawie dobrowolnego zgłoszenia się w drodze zaciągu ochotniczego do pomocniczej służby wojskowej i b) w charakterze funkcjonariuszek kontraktowych.

§ 3. Wykonanie niniejszego zarządzenia na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej powierzam właściwym o ganom wojskowym.

(—) Minister Obrony Narodowej

Michał Żymierski
Marszałek Polski

Nowy „Monitor Polski”

Ukazał się Nr. 6 „Monitora Polskiego”. Na jego treść składają się zarządzenia władz naczelnych, między innymi zarządzenia w sprawie odbudowy wsi, uchwały Krajowej Rady Narodowej w sprawie nominacji i odznaczeń, obwieszczenia sądowe w sprawach rehabilitacyjnych, rejestr handlowy, ogłoszenia o przetargach i zagubionych dokumentach.

Prenumeratę i pojedyncze egzemplarze zamawiać można w centrali Łódź Piotrkowska 102-a. i we wszystkich większych miastach Rzeczypospolitej w oddziałach P. A. P. „Polpress”.

Skradziono książkę wojskową wydawaną przez R.K.U. w Białymstoku na imię Mariana Pogorzelskiego zam. przy ul. Wareckiej Nr. 16.

Zgubiono „Ausweis” i legitymację służbową wydaną przez Urząd Wojewódzki na imię Anc. Wiktorja, zamieszkałej w Białymstoku ul. Słonimska Nr. 19.

Zgubiono „Ausweis” państwa sowieckiego, zaświadczenie wojskowe wydane przez R. K. U. w Białymstoku. Na imię Czesława Maliszewskiego, zamieszkałego w Białymstoku przy ul. Grunwaldzkiej 32.

Skradziono zaświadczenie wojskowe wydane przez R. K. U. Jarosław 13 na imię HUSARSKI Fryderyk, zam. w Białymstoku o zwolnieniu z wojska i dowód osobisty przedwojenny wydany w Brodach.

Zgubiono Ausweis na imię Stockiego Mikołaja, zamieszkałego w Białymstoku, ulica Kraszewskiego Nr. 29.

Unieważnia się Zgubione: koncesje Urzędu Skarbowego Akcyz i Monopolu naświadczeń w Białymstoku na detaliczną sprzedaż napojów alkoholowych z wyszynkiem, wydana na imię Helny Gtzer, oraz także koncesję na sprzedaż papierosów i cygar w restauracji.

Zawiadomienie

W dniu 24, 25 i 26 czerwca 1945 r. odbędzie się na obszarze miasta Białegostoku spis roczników 1945 — 1926 (wiek 0—19 i pół lat) zarządzony przez Ministerstwo Oświaty dla potrzeb administracji szkolnej.

Obchód spisowy zaczyna się 24 czerwca z rana. Osoby powołane do przeprowadzenia spisu będą posiadały odpowiednie zaświadczenia Władz Szkolnych.

Upoważnieni dokonują spisu idąc od mieszkania do mieszkania. Spis obejmuje nawet zakłady zamknięte (szpitale, sierotnice, bursy, hotele, mieszkania prowizoryczne, punkty przesiedleńcze i t. d.) Materiały spisowe posłużą Ministerstwu Oświaty do podstawowych prac w zakresie niezbędnego dzisiaj planowego ujęcia organizacji szkolnictwa i oświaty. Ze względu na wielkie znaczenie tych materiałów dla szkolnictwa, uprasza się Obywateli miasta Białegostoku o ułatwienie czynności spisowych.

Komunikat

Kierownictwo Państwowych Wstępnych Kursów Pedagogicznych poszukuje nauczycieli jako wykładowców różnych przedmiotów ogólnokształcących i pedagogicznych na Wstępnych Kursach Pedagogicznych dla kandydatów z ukończoną 4-tą klasą gimnazjalną oraz z ukończonym liceum.

Zgłoszenia kierować na ręce kierownika kursu w godz. od 15 do 18 — Gimnazjum Męskie przy ul. Warszawskiej.

Kierownictwo Kursu

Komunikat

1) Kierownictwo Państwowych Wstępnych Kursów Pedagogicznych w Białymstoku podaje do wiadomości ze zjęcia na 3-ich mies. Wstępnym Kursie Pedagogicznym dla kandydatów z wykształceniem gimnazjalnym lub równoważnym rozpoczętą 15 czerwiec 1945 r. o godz. 14 w gmachu Gimnazjum Męskiego przy ul. Warszawskiej.

2) Zjęcia szkolne na 6-cio tyg. Wstępnym Kursie Pedagogicznym dla kandydatów z wykształceniem licealnym rozpoczynają się z dniem 1 lipca 1945 r. o godz. 14 w gmachu Gimnazjum Męskiego przy ul. Warszawskiej.

Jednocześnie podaje się do wiadomości że zapisy na Wstępnym Kursie Pedagogicznym dla kandydatów z wykształceniem gimnazjalnym i licealnym przyjmuje się w dalszym ciągu w kancelarii Kursów Nowy Świat 9.

Kierownictwo Kursu

Potrzebna maszyna i składowa do Urzędu Informacji i Propagandy. Zgłaszać się: Urząd Wojewódzki (ul. Mickiewicza 3) pok. 34, od godz. 10-12.

Zgubiono orzeczenie w sprawie zasiłku dla rodziny odbywającej czynną służbę wojskową wydana na nazwisko Genowefy Kłosowskiej Nr 839 3

Zgubiono dokumenty: a) listę ewaluacyjną, b) zaświadczenie ewaluacyjne, c) zaświadczenie na kierownictwo, wystawione przez Komitet Repatriacyjny w Grodnie, na nazwisko Szulaka Bronisława ur. wjeś Nowa-Rozedranka pow. Szkolskiego, i na rodzinę: żonę i dwoje dzieci, d) prawo jazdy na samochody polskie i rosyjskie na te same nazwisko.

Restauracja „Złota” Warszawska 23 podaje do wiadomości, że 24. b. r. po przeprowadzeniu gruntownego remontu, wydaje obiady z 3 ch dań — 60 zł. Piwo Suwalskie — 80 zł za litr. Kuchnia pod kierownictwem mistrza kulinarnego Władysława (dawn. Rest. Sawoy). Codziennie od godziny 14.20. Five o'clock. Przygrywa pierwszorzędną orkiestrą.

Wyplata emerytur

Polskie władze skarbowe, już od chwili wyzwolenia pierwszych terenów polskich spod okupacji, zorganizowały natychmiast Izby i Urzędy Skarbowe, które otrzymały polecenie przeprowadzenia rejestracji emerytów i inwalidów i wypłacenia im odpowiedniego zaopatrzenia.

Aby ułatwić otrzymanie zaopatrzenia emerytalnego tym, którzy nie posiadają odpowiednich dokumentów, władze skarbowe zadawała się z znanymi wiarygodnych świadków o słuszności ubiegania się o świadczenia emerytalne.

W chwili obecnej jest w pełnym toku rejestracja zgłoszeń o wznowienie wypłaty zaopatrzenia emerytalnych oraz inwalidzki przysługujących przed dniem 1.9.1945 r. Rejestracje te przeprowadzają Izby Skarbowe, które dokonują również wypłaty wznowionych zaopatrzeń.

Wysokość kwot jakie łożą państwo nasza na wypłatę zaopatrzenia emerytalnych i inwalidzki, wzrasta z miesiąca na miesiąc. W kwietniu na wypłatę emerytom prelimitowana była suma 9 (dziewięć) milionów zł, na maj-czerwiec wydatki na te cele wynosi już 28400.000 zł.

Normalizacja st. sunków gospodarczych, która stale postępuje naprzód, pozwoli zwiększać również zakres świadczeń państwa i dla emerytów.

Państwo demokratyczne musi realizować wszystkie słuszne postulaty ludzi pracy z kresie zapewnienia na starość zabezpieczenie o bytu. Dla połączenia całokształtu zagadnień emerytalnych w jednym ośrodku dyspozycyjnym, przewidziane jest powołanie Państwowego Zakładu Emerytalnego.